

Verslag veldwerkplaats insectenetende vogels van de droge zandgebieden

Allerlei fauna heeft last van een te veel aan stikstofdepositie. Opmerkelijk genoeg verschilt dat behoorlijk per soort. Zelfs als je kijkt naar bijvoorbeeld vogelsoorten die vaak samen in ene gebied voorkomen, kan het zijn dat de ene soort meer last heeft van de stikstof dan de andere. En dat zie je ook in de aantalstrends van verschillende soorten. Vraag in een OBN-onderzoek was dan ook of en zo ja hoe je die verschillende trends kunt verklaren.

Marijn Nijssen laat in zijn presentatie tijdens de veldwerkplaats op 12 september zien hoe complex de relaties zijn tussen planten, diersoorten en diverse drukfactoren als stikstof en droogte. Daarom is het moeilijk om directe oorzaak-gevolg-relaties te maken, zegt Nijssen. Maar er zijn wel significante verbanden te leggen. Zo heeft stikstof in ieder geval een significant negatief effect op de dichtheid van insectenetende vogels op droge zandgronden. Het effect van de stikstofdepositie is dan weliswaar klein, maar ten opzichte van veel andere variabelen relatief groot.

Om toch meer te kunnen begrijpen waarom de ene soort het beter doet dan de andere, hebben Arnold van den Burg en Kas Koenraads van Zoologisch Museum Nederland tientallen dode vogels bij zich. Uitgesteld op tafel worden de deelnemers aan de veldwerkplaats uitgenodigd om de vogels zelf eens te bestuderen. Wat zie je, wat voel je aan de vogels en wat zegt dat over hun leefwijze? En wat zegt dat over hun mogelijk dieet en dus de gevoeligheid voor een overmaat aan stikstof? Zelf prepareert Arnold van den Burg een bosuil en laat zien dat deze vogels twee blindzakken heeft. Daarin kan de uil zelf enkele aminozuren maken die planten veel minder maken als er ene overmaat aan stikstof is. De uil heeft daardoor weinig last dus van een te veel aan stikstof. De sperwer echter heeft die blindzakken niet en bouwt via de voedselketen en tekort aan de specifieke aminozuren op. Een mooi voorbeeld van twee ogenschijnlijk dezelfde vogels die heel anders reageren op een teveel aan stikstof.

Arnold van den Burg heeft de darm van een bosuil geprepareerd. Duidelijk te zien zijn de twee kleine blindzakken onderaan de darm.

In de excursie zien we vooral enkele percelen die de afgelopen tijd zijn behandeld met steenmeel en/of kalk. Belangrijkste boodschap is dat sommige bossen zoals deze hier op de Ginkel, is weinig meer aan te verliezen en is het toedienen van deze stoffen een mogelijk laatste redmiddel. Even verderop zijn de eiken en fijnsparren immers al bezweken onder de druk van stikstof. Bovendien, zo laat Van den Burg zien, het toedienen van deze stoffen leidt helemaal niet tot een extreme eutrofiering: de vegetatie in de behandelde percelen is nu na twee jaar nog nauwelijks voller dan de stukken elders.

Kas Koenraads met een sperwer